

**Instructie voor den wethouderen der stede vander Goude :
begrijpende eensdeels wat heurluyder officie respectie zy,
ende wat syluyden ex officio vermoghen ofte niet**

<https://hdl.handle.net/1874/9155>

Instructie
Voor den wethouderen
 der Stede vander Goude/begrijpende een-
 deels wat heurluyder Officie respectie
 zy/ende wat syluyden ex officio
 vermoghen/ofte niet.

TER GOVDE,

Ghedrukt by Pieter Rammasfeyn, Boeck-verkooper inde
 Corte Groenendael/in't bergule A/ B/ C. Anno 1633,

Wat 'tvermoghden zy van den

Schout, Burghermeeſteren ende
Schepenen.

Der Stadt Klocke te kleppen.

Dat van nu voortaan de Stadts-
Klocke niet geklept en sal worden dan by be-
bel van den Schout ende een Burghermee-
ſter: Ende indien der ſtede van der Soude
eenighe publicatie ofte afroepinghe wil laten
doen / ſullen de ſelve gheleſen worden by den Secretaris der
voorzchreven ſtede / indien oock eenighe andere publicatie
ofte uitroepinghe van noode weſen ſal / die ſelve zullen ghe-
ſchien by den ghenen die daer toe gheordonneert wordt / den
welcken Schout Burghermeeſteren ende Schepenen as-
ſiſteren zullen / ende anders niet.

t'Officie van den Oudſten Burghermeeſteren / is den
Doozters ende Doozterſten te houden in heur Wyſheydt /
ende als Regenten ende Dooztaenders van der ſtede / de
Handveſten / Privilegien / Rechten ende ouden hercomen te
ſuſtineren ende te beſchermen: Den Schout in allen ſaken
der ſtede aengaende / te aſſiſteren ende behulpelijck te we-
ſen: Schepenen te doen vergaderen / ende oock de Proet-
ſchap / alſt noot is: De materien in deliberatie te ſtellen /
de ſtemmen ende opinien te vergaderen ende te ſluyten /
de appoinctementen in de Camer te prononciëren / de ſen-
tentie te voozderen / tot gerief van den partye / vooz ſoo vele
in hem is.

Burghermeeſteren en zullen niet ghedooghen eenighe

A ij

brieven

zieden te bezeghelen binnen de Vyndom deser stede / by
Bailliuwen ofte Schepenen van de Lande / noch eenighe
auctoriteyt ghebruycken van raden / wegghen / ende anders
te beschouwen / sonder expres consent van de Burgermees-
teren boozs.

t'Vast van den Burgermeesteren is mede hen te presen-
teren op't Stadhuyss op behoorlijke tijden ende daghen/
omme te hooren alle klachten die partijen zullen willen doen/
de selve t'apponteren ende in vrede te stellen by leggen van
Schepenen ofte anders / ende bevindende eenighe difficul-
tenten / ofte swaricheden / die ober te draghen ter naester
Droetschap.

Van Schepenen vermoghen.

Schepenen metten Burgermeesteren hebben de kennisse
judicature / ende t'berecht van allen saken / den poozter ende
sijn goet aengaende / ende de correctie ende punitie van alle
delicten geperpetreert binnen deser stede / t'heurder kennisse
behoozende / ende den Schout (uyt den name ende van we-
ghen de Graeflijckhejdt / ende Hooghe Overichejdt van
Hollandt Zeelandt ende West- Vrielandt) d'Executie : sy
hebben oock de macht ende auctoriteyt / metten Schout
statuten ende ordonmantien te maken / om te gedueren eenen
tijt na der hantbesten / ende wat sy ordonneren ofte wijzen
die bzeucken gaen na inhouden der keuren.

Schepenen hebben kennisse van allen saken Criminele
ende Civile / vallende binnen deser Stede daer sy die preven-
tie af hebben.

Omme specificatie te doen is waer dat Schepenen pre-
ventie hebben van vrede te nemen / van vrede bzaeck te pu-
nieren.

Zy hebben oock de kennisse van Sabegarden te wzaaken ende van soen te bzecken / van moleeren op Kercken en kierekelijcke hoven / van de valsche muntenaers / punitie van sacrelegie / van Overspel / van Adulterien / van mans die twee wijs getrouwt hebben / ende van andere gelijcke saken / overmits dat sy preventie daer van hebben.

Burghermeesteren ende Schepenen mogen bannen ende berdzijben uyt der stede ende vyzheyt van dien alle persoonē die daer inne niet profyteluck en zijn / ende beter uyt dan in / ende wie niet uyt en wil / moghen sy punieren niet de peynen daer toe gheordonneert.

Schepenen moghen volkomen alle heur bonnissen / alsoo wel interlocutoir als diffinityve / welende beneden de somme van xx. ponden grooten blaems / ende reparabel zijnde by der diffinityve / niet teghenstaende oppositie ofte appellatie.

Schepenen moghen maken peys ende soene / ende afflegghen alle twist tusschen heure Doozters / in manieren als hier na volghet.

Wat Schepenen niet en vermoghen.

Schepenen en hebben de kennis niet van Doozters noch Doozteressen / noch andere / die misdoen teghen den persoon van den Prince / ofte van heuren kunderen / ofte pemant van heuren Raede / noch opten Schout / noch sijn Dienaer ter cause van sijn Officie.

Zy en hebben oock gheen kennis byuten de vyzheyt der Stede / soo en doen sy oock van eenighe leenen.

Zy en hebben oock gheen kennis van valsche eeden / ofte rasuren ghedaen in brieven ofte mandamenten uyt den Hove / maer moeten die over senden te Hove / wie de boete of correctie daer af toebeljoort.

Schepenen en vermogē niet te wijzen in saken van Weesen/ Weduwen/ ende dierghelijcke miserable personen/ als die sake ter Camer dienende is/ sonder advijs vande Burgermeesteren/ alst partye begheert.

Item/ Schepenen en vermogen niet te disponeren in materie van ree ende roede/ dan by presentie van den Burgermeesteren/ tzy ofte by partye begheert wozt ofte niet/ om te beschouwen t'interest vander stede/ die by tinneraige (daer sulcke zaken meest op dienen) dickwils ghebeurt.

Item/ in ghelijcke saken daer questie is van gemeen scrijvuyten aengaende.

Item/ Schepenen en vermogen niet sonder Burgermeesteren te termineren eenighe vonnissen van Reauditie ende Schepenen biedinghe/ dan by consent van partije/ ofte ten minsten/ hebbende advijs van den Burgermeesteren.

Schepenen en vermogen niet ontfanghen den eedt van eenighe partyen/ sonder in presentie van den Schout oft sijn substituyt.

Item/ generalijcken en vermoghen Schepenen niet te staen over saken/ daer vonnisse ghemaent moet worden/ dan in presentie van den Schout ofte sijn substituyt.

Item/ in saken die uytter Dierschaer ter Camer ghewezen worden/ beroerende eenighe Godshuyzen/ Ambachten ofte Gilden/ en vermoghen Schepenen niet in te wijzen/ sonder advijs van den Burgermeesteren.

Schepenen en vermogen niet interpreteren heur selfs privilegien/ noch eenighe ordonnantien van den Prince.

Burgermeesteren ende Schepenen en vermogen niet vergeven' doelict ofte mildaet van eenighe delinquanten/ sonder consent van den Schout/ noch maken peys ofte accoozt/ dan behouden den Heer sijn recht.

Schepenen en vermogen niet wederroepen haer Ordonnantie

nantie by hen ghemaectt ende ghedaen publiceren / sonder consent van den Schout.

Schepenen en vermogen niet te maken eenighe statuten noch Ordonnantie sonder wete van den Schout (alsoo hy executeur is) ende van de Vroetschap: ende alle statuten ofte Ordonnantien anders gemaectt / zijn negeen ende van onwaerden.

Schepenen en moghen geen Processen aennemen dan by wete ende stemmen vande Vroetschap / ende waert dat sy contrarie deden: alle kosten / schaden ende interesten / soude komen tot heuren laste/ende niet tot laste vander stede.

Item / als yemandt van den Schepenen ofte Raede by de Schout ofte Burghermeeſteren elc in't sijne / ghecommuteert worde tot eenige saken te doen de Justitie beroerende / twaer buyten ofte binnen der Stadt / die en sal geen onschult daer op moghen doen / ten ware by merckelijcke nootſaken / opte verbeurte van drie gulden / soo dickwils sy in gebreken waren / des vermaent zijnde.

Item / dat de Schout ofte sijn substituyt eenen veghe-lijcken van de Burghermeeſteren ende Schepenen present zijnde in't administreren van der Justitie / sijn opinie hoeft booz hoeft vraghen / ende na de meeste stemmen / de saken concluderen ende termineren sullen.

Item / van sake van groote impoꝛtantie ende twijfelachtigh / daer van de Schepenen in't ghelijcke ghetale ter contrarie opinie sustineren / sal de sententie ghewesen worden naer de opinie van den ghenen / daer die Schout mede concludeert/ende dat in saken daer hy selver gheen partye en is / ofte niet en tendeert tot sijn profijt.

Item / dat in saken van noch swaerder impoꝛtantien / zullen die van den Gherechte partye moghen in redelijckheyde doen

dorn inleggghen/ omme daer mede te consuleren in den Hage ofte elders.

Item/sententie diffinityve en is niet wederroepelijc/ noch te veranderen/ noch in 't minste te cozzigeren by Schepenen/ dan staende Vier schaer/ ende daer naer by mijn Heeren van den Gherechte.

Item/sententie diffinitive moet soo klaer zijn/ datter geen interpretatie toe en dient / ende en moet hem selven niet contrarieren.

Item/waert dat Schepenen wijsden diffinitive bonnisse conditionael/ te weten: wy condenmeren N. te betalen thien pont groot blaems/ alsoo verre hy in acht daghen niet en doet blycken dat hy betaelt heeft / de sententie is nul: want na sententie en moghen gheen ghetuyghen belcedt worden/ noch proces ghemaect.

Item/den Schout mach teghen die ghevanghen sijn conclusie ende aenspraeck deelen / ende concluderen tot verbeurte vanden lyve/ ende goet/ ofte tot civile beteringhe/ ende anders de ghevanghen ghecozzigeert te worden/ na ghelegentheyt van der sake: Ende Schepenen sijn schuldigh recht te doern/ ende den ghevanghen te condenmeren tot verbeurte van den lyve / indien sy bevinden daer toe ghenoegh verthoont te sijn / ofte anders / den ghevanghen te punieren/ 'tzy by Civile boeren / pecuniele ofte andere Civile emende/ sulcx sy by den processe bevinden te sullen behooren / alsoo dat den Schout niet qualijck mach concluderen.

Den Schout en kan ofte en mach niemant ter banc doern komen dan niet bonnis van Schepenen/ ende ist een Poozter ofte Poozterste / en vermogen Schepenen daer in niet te doen/ sonder de presentie van den Burghermeesteren.

INSTRVCTIE

Voor de Wethouderen der

Stede van der Goude.

Manier van Inleidinghe in Schepen te doen.

De Inleidinghen worden gedaen by den Schout met twee Schepenen.

Den Schout feyt totten oudtsten van de twee Schepenen.

ICK vermaen u 'tDonnis Heer Schepen A. of den Requirant vermagh Inleidinghe te doen doen.

Dan besien Schepenen den Brief, ende daer na antwoordt den vóorschreven Schepen ende feydt:

Schepenen verstaen volghende den Brief die sy ghesien hebben dat hy inleidinghe doen doen mach.

Nota. Indien den Brief niet present en is / soo seytmen aldus: Schepenen verstaen dat den Requirant inleidinghe doen doen mach t' sijnen pericule.

Dan leedt den Schout den Requirant of yemant van sijnent weggen mette handt in't schip, ende als dat ghedaen is, feyt hy totten anderen Schepen.

ICK vermaen u 'tDonnis Heer Schepen A. of de inleed-
a dinghe

Instructie voor den Wethouderen
dinghe wel ghedaen is / ende of den ingheleede in't Schip
sal moghen blijven beruften.

Den Schepen antwoordt.

Schepenen verklaren dat de Inleedinghe wel ghedaen
is/ende dat den Ingheleede in't Schip sal blijven beruften/
ten ware datter uytleedinghe ghedaen worde binnen xxiij.
uren.

Dan wordt den Engenaer belast 'tchip te laten leggen/
ende 't selve niet te verboeren / op pene van ghestraft te wor-
den als diefte/ende den selven wort een Rechtdagh ghelept
ten naesten.

Alffer ter Vierschaer verfocht wordt ad Iudica-
tie van default, soo spreken Schepenen aldus:

Schepenen (mits de non comparitie van den gedaegh-
de/nochte Procureur ghematicht van sijent wegghen) heb-
ben over sulcks d' Eyscher toeghewijst default/ tot sulcken
profijt als naer rechte.

Vonnissen die vermaent worden

alffer yemandt gheschout wort.

DEn Bailliu sepd tot den eersten Schepen: Ick ver-
maen u 't Donniss Heer Schepen A. of ick verbolt ben
of dooden. van Schepenen om kennisse te dragen van den neder-ge-
slaghen.

Antwoort. Schepenen verklaren / dat ghy van Schepe-
nen verbolt zijt om kennisse te dragen van den neder-ghe-
of dooden. slaghen.

Den

der Stede vander Goude.

Den Bailliu totten tweeden Schepen: Ick vermaen u
'tbonnis Heer Schepen N. of den dooden van mans han-
den gheslozen is.

Dan roeptmen den Chirurgijn, ende laet den
dooden visiteren, ende alsmen hem gehoort
heeft, antwoordt den Schepen.

Schepenen verklaren naer kennisse die hy van den Chi-
rurgijn hebben, dat den dooden van mans handen ghesloz-
ven is.

Dan seydt hy tot den derden Schepen: Ick vermaen u
'tbonnisse Heer Schepen N. of ick gehouden ben 'tseyt van
weghen de hooghe Overigheyt te corrigeren.

Antwoort. Schepenen verklaren booz bonnisse/dat ghy
ghehouden zijt 'tseyt van wegghen de hooghe Overighepdt
te doen corrigheren.

Totten vierden: Ick vermaen u 'tbonnisse Heer Sche-
pen N. hoe langhe dat ick gehouden ben kennisse te dragen.

Antwoort. Schepenen verklaren dat ghy ghehouden
zijt kennisse te draghen een Jaer ende ses weken.

Vonnissen die Schepenen pronun-
chieren alsmen recht vanden hooghsten doet.

Schepenen wijzen dat den Bailliu van Schepenen ver-
svolt is om recht te doen van den hooghsten Rechte.
Sche-

Schepenen wijfen/dat den Bailliu goets tijts gaen sitten
is om recht te doen vanden hoochften rechte.

Schepenen wijfen /alwaert dat den dagh vertoogh om
eenighe sake /dattet den Bailliu niet deeren en sal in sijn
recht.

Solemniteyten om een eyghen over te gheven.

Den Schout vraeght partye of sy heur Doozwaerden
Deens zijn. Daer op antwoorzen sy ende legghen Ja.

Dan seyt den Schout: Komter yet hoven de voorwaer-
den/dat belooft ghy malkanderen af te doen/ doet ghy niet?
Daer op antwoorzen sy mede Ja.

Waer na den Schout seyd: Ick vermaen u 'tbonnisse
Heer Schepen N. of 'thups ende erf soe by is dat den ey-
ghen mach ober gaen.

Den Schepen antwoort: Als d'een veruoeght is / ende
d'ander verwillecoort/soe ist hups ende erbe soe by dat den
eyghen mach ober gaen.

Dan gheeft partye malkander wat ober /of sy gheben
malkanderen de hande.

Daer na seyd den Schout: Ick vermaen u 'tbonnisse
Heer Schepen N. of den eyghen te recht is ober ghegaen.

Den Schepen antwoort: Als 'trecht van dien is voldaan/
soe is den eyghen te recht ober ghegaen.

by 2. (?)

FORME

Om den Houwelijcken Staet te bevestighen.

MEn sal u luyden eerstelijck vermanen waer toe den Echten staet by Godt den Heere is inghestelt.

Ten eersten / dat d'een den anderen ghehouden is te helpen ende by te staen in alle dinghen tot het tijdelijck ende ewigh leven behoozende.

Ten tweeden / hare kinderen inde bzeese Godes hem te eeren ende tot hare salicheyt op te brenghen.

Ten derden / op dat een yeghelijck alle oncuyscheyt ende boose lusten vermydende / met een goede gheruste consciencie leven mach.

Daer na tot de Man te segghen aldus:

Doort sult ghy **M.** weten / dat Godt u heeft gheset als een Hoofd des Wijs / om sta u vermoghen haer verstandelijck te leyden / t'onderwijsen / troosten / ende beschermen / gelijck 'chooft 'tlichaem regeert. Boven dien sult ghy uwe Dinszontwe lief hebben als u eyghen lichaem: Dat ghy niet bitter jeghens haer en sult wesen / maer by haer wonen met veritande / ende de Vrouw als een swack dat haer eere gheven.

Besghelijcks sult ghy **Vrou M.** uwen Man lief hebben / eeren ende bzeesen / oock hem ghehoorzam zyn in alle dinghen die rechte ende bilijck zyn als uwen Heere. Ghy sult gheen

Forme om den Houwelijcken Staet

gheen heerschapppe teghens hem ghebruycken / maer u in
terbare stillheyt draghen. Ghy sult oock uwen Man in alle
goede ende oprechte saken behulpich zijn / op u huyshoudin-
ghe ende kinderen acht nemen / ende u voort in alle tucht
ende eerbaerheyt draghen naer behooren.

Daerom ghy **M.** ende **M.** nadien ghy verstaen hebt waer
toe Godt den Houwelijcken staet ingheset heeft / ende wat u
daer in bevolen wert / soo zijt ghy hier ghekomen met byen
wille om u in den Houwelijcke te begheben / ende daerinne
ghevesticht te worden?

Antwoort **Ja.**

Dan zullen sy malkanderen de handt gheven,
ende men eerst spreken tot den Bruyde-
gom aldus:

M. Ghy bekent hier voer Godt ende Schepenen / dat ghy
zijt nemende tot uwe wettelijcke Huysvrouw **M.** hier te-
genwoordich / haer belovende dat ghy haer nimmermeer en
sult verlaten / haer lief te hebben ende ghetrouwelijck te on-
derhouden ghelijck een getrou Godtvreesende Man sinen
Wijve schuldigh is / midtsgaders heylighlijck met haer te
zullen leven / haer trou ende geloobe in allen dinghen te hou-
den / naer uptwijfen des heyligen Euangelij / sonder eenigh
bedroch of simulatie ter contrarie.

Antwoort **Ja.**

M. Ghy bekent hier voer Godt ende Schepenen / dat ghy
tot uwen wettighen Man zijt nemende **M.** welcken ghy be-
looft ghehoorzaem te zijn / hem te dienen ende helpen / hem
nimmer

te bevestighen.

nemmermeer te verlaten/heylighlijc met hem te leven/ mit-
gaders hem trou ende gheloobe in alle dinghen te houden/
ghelijckerwijs een vrome ghetrouwe Vrouw haren wet-
tighen Man schuldigh is / naer uytwijzen des heylighen
Euangelij / sonder eenigh bedroch ofte simulatie ter contra-
rie.

Antwoort Ja.

Soo salmen segghen:

De Vader der barmherticheyt / die u dooꝝ sijn ghenade
tot desen heylighen staet des Houwelijcx beroepen heeft/
verbinde u luyden met rechter liefde ende trouwe/ende gebe
u luyden sijnen zeghen. Amen.